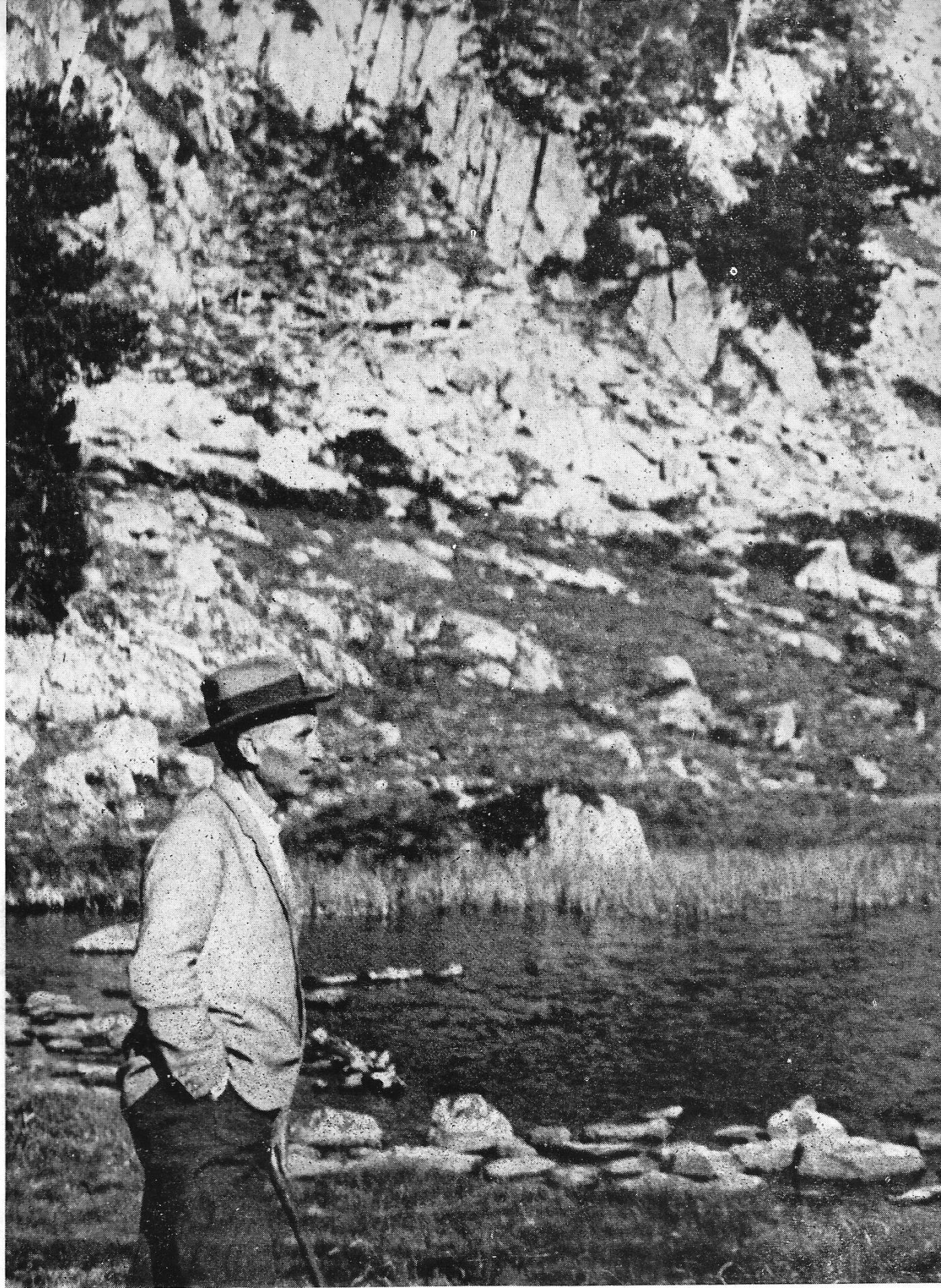

**P
O
M
P
E
U

F
A
B
R
A**

1868
-1968

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Circular per als socis - N.º 129

Gener - Març 1968

Sumari:

HOMENATGE A POMPEU FABRA, per Ag. F. B.

ELS PRIMERS MIL ANYS D'UNA CIUTAT: ÈGARA (VII), per Ramir Masdeu.

VITALITAT, per F. P. i S.

DAVOS I LES AMENITATS DE L'ESQUÍ, per J. Fabrés i Amorós.

CRONICA: Assemblea General anual reglamentària de socis. - Conferències i projeccions.

BIBLIOTECA: Relació de llibres entrats.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA: "Les meravelles del color" (II), per Virgili Vera.

SECCIÓ D'ALTA MUNTANYA: Reunió General reglamentària. - Resultats de la II Cursa Local d'Esquí de Muntanya Núria-Puigmal-Núria. - Escalada. - Excursions.

GRAVATS (interior): El professor Joan Artigues, en la conferència sobre Pompeu Fabra, donada al Centre el dia 23 de febrer passat. Foto: Jaume Altimira. Klosters, a 1.194 mts. d'altitud, és una fita típica i obligada dels descensos de la Parsenn. Foto: J. Fabrés.

PORTADA:

POMPEU FABRA, RAN DE L'ESTANY DE MARIMANYA (ARAN) L'ANY 1927

FOTO: PERE ARNALOT

Adherit a la
F. C. M.
i
F. C. E.

Circular per als socis n.º 129

GENER - MARÇ 1968

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Homenatge a Pompeu Fabra

Enguany s'escau, precisament el passat dia vint de febrer, el centenari del natalici de Pompeu Fabra, l'enginyer i catedràtic de química, devingut després, vocacionalment, el nostre gran filòleg, a qui Catalunya deu la normalització gramatical del català. Amb motiu d'aquesta efemèrides, diverses entitats cabdals del nostre poble —Institut d'Estudis Catalans, Centre Excursionista de Catalunya, Orfeó Català, Cercle Artístic de Sant Lluc, Col·legi d'Enginyers Industrials, Orfeó Gracienc, Omnium Cultural, etc.— han preparat diversos actes per tal que aquesta commemoració sigui viscuda i celebrada per totes les terres de llengua catalana.

Amb aquestes ratlles el nostre Centre s'adhereix, novament, d'una manera explícita, efusiva i cordial, a aquest homenatge al nostre docte gramàtic i també, volem remarcar-ho, a l'actiu excursionista que en vida fou Pompeu Fabra. I diem que el CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA s'adhereix *novament* a aquesta commemoració actual, perquè ja en 1929 la nostra entitat s'alineà, també, entre les que aleshores, amb motiu d'haver assolit mestre Fabra els seixanta anys, li reteren un homenatge d'afecte i de reconeixement patri. (Vegi's «Arxiu» - Butlletí del C.E.T. - 1930, n.º 63).

L'adhesió més ferma, però, que el Centre va fer a Pompeu Fabra, arrenca des que el nostre antic Butlletí, nascut en 1911, incorporà i emprà en la seva redacció les normes ortogràfiques del mestre, des del mateix moment que l'Institut d'Estudis Catalans

les promulgà i les féu públiques i tots els sectors de la nostra vida, intel·lectual i social i la premsa catalana, les adoptaren.

Es diu que de jovenet, Pompeu Fabra, com tants catalans de la Renaixença i de la seva època, ja no capia el contrasentit de l'ús i l'adopció d'una altra llengua, en menyspreu i en reemplaçament del propi verb que, ultra ésser el do que Déu infongué als catalans, és el natural i el biològic de la nostra terra. D'aquest sentiment anímic, d'aquesta fidelitat a la seva parla, no hi ha pas dubte que devia sorgir la vocació filològica del mestre que més tard havia de donar a Catalunya un idioma purificat i culte com el que més.

L'obra que per a la depuració del nostre idioma i per a la resolució dels innombrables problemes lingüístics que el nostre verb tenia, fou una tasca gegantina a la qual mestre Fabra dedicà la major part de la seva vida, puix que aquests problemes lingüístics i ortogràfics, als que suara acabem d'alludir, com en tots els idiomes cultes i depurats del món, sorgien a centenars en el transcurs d'aquells anys i que, amb paciència benedictina, el mestre anava resolent i ens en donava coneixement a través de la premsa, amb les seves sàvies «Converses filològiques», amb els innombrables fascicles que publicava periòdicament i, finalment, amb l'edició de la Gramàtica i els Diccionaris, l'ortogràfic i el general, de la llengua catalana.

Per culpa de la darrera guerra fratricida el nostre gran filòleg tingué d'exiliar-se, si bé sense sortir de Catalunya, en el precís moment en què treballava de ferm per tal d'establir un vocabulari toponímic, com ja havia establert el literari català. La depuració dels noms ètnics de pobles, indrets, contrades i accidents geogràfics, ja estava en marxa aquells anys i des del seu recer, plàcid però amarg, de l'altra banda del Pireneu, indubtablement no abandonà el seu treball sobre la puresa de la nostra toponímia i àdhuc sobre l'onomàstica i els cognoms catalans, tan estrafets, mal grafiats i alguns fins mal castellanitzats, des del decret de Nova Planta de Felip V.

Finalment no podem sostreure'ns a reportar que mestre Fabra, com ja hem dit al començament, sentí i practicà l'excursionisme: El Centre Excursionista de Catalunya el comptava entre els socis actius des del 1891 i havia recorregut moltes comarques i diversos indrets pirenenics, alhora que fou un dels avançats a practicar l'acampada en plena muntanya. Els arxius de l'entitat mare de l'ex-

cursionisme català donen fe de les seves excursions per la Maresma, el Vallès, la Plana de Vic, el Bergadà, el Ripollès, la Garrotxa, el Conflent, el Vallespir, el Rosselló, etc., i de les seves acampades i ascensions muntanyenques dels anys vint a la Vall de Marimanya, a l'Aran i a la Vall de Sant Maurici, al Pallars, des dels quals campaments mestre Fabra realitzà diverses ascensions als cims més al·terosos dels encontorns. En 1935 encara acampà al Pla de Boet i recorregué aquells bells indrets en companyia dels seus antics amics Massó i Torrents, Pere Arnalot i Josep M. Casacuberta.

No es té coneixement que mestre Fabra s'hagués apassionat per cap altre esport llevat d'aquest, el més pur i el més espiritual de tots: l'excursionisme. Per això no era un amant d'assolir rècords en quilòmetres i alçàries i en canvi quedava embadalit davant un paisatge, un torrent d'aigua, el vol d'un ocell o d'una colorida papallona, la formosor d'unes flors tot just esclatades, les pedres esgrogueïdes d'una vella ermita, d'un antic castell o d'un històric monestir i també amb la conversa espontània amb la gent de les nostres comarques i contrades, moltes característiques de les quals converses anotava en el seu bloc.

El senyor Pere Arnalot, que fou company del mestre, ens ha contat que li havia sentit dir: «Tots els esports em plauen, però l'excursionisme més que cap. Ni la pràctica de l'excursionisme ni l'estudi de la llengua no m'ha donat mai cap disgust. En tant que lingüista, puc dir-vos que les excursions foren un dels meus millors llibres d'estudi i si mai he sentit la temptació de fer versos o d'escriure un llibre d'impressions, ha estat excursionant».

Pompeu Fabra també esdevingué un home representatiu. Per això havia estat president de l'Ateneu Barcelonès; conseller de l'Associació de l'Ensenyança Catalana; doctor Honoris Causa de la Universitat de Tolosa del Llenguadoc; presidí dues vegades els Jocs Florals, el 1934 a Barcelona i el 1946 a Montpeller; catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona; també fou, junt amb el nostre amic Josep M. Batista i Roca, fundador i primer president de la gran associació juvenívola catalana «Palestra», que arribà a tenir més de vuitanta delegacions arreu de Catalunya; en complir els vuitanta anys, a Prada del Conflent, on aleshores residia, se li reté un gran homenatge internacional.

Avui, doncs, amb motiu del centenari de la naixença de Pompeu Fabra, després de la magnífica conferència que el professor Joan Artigues desenvolupà en la tribuna del Centre, sobre l'obra

cabdal del mestre, el passat dia 23 de febrer, com a inici del Curs de gramàtica catalana que el mateix professor ve donant-nos, amb força èxit, aquestes setmanes, som nosaltres els primers a sentir-nos honorats adherint-nos al merescut homenatge a l'il·lustre filòleg de Catalunya, que també com nosaltres estimà la muntanya i, d'uns anys ençà —Nadal del 1948— dorm el son dels justos en la falda pirenenca de l'altre costat català d'una antinatural frontera.

Ag. F. B.

Molt cordialment agraïm al senyor Pere Arnalot la seva deferència de lliurar-nos la foto que il·lustra la portada d'aquest Butlletí.

El professor Joan Artigues, en la conferència sobre Pompeu Fabra, donada al Centre el dia 23 de febrer passat.

Foto: Jaume Altimira

Els primers mil anys d'una ciutat: Ègara

(De l'any 300 a. de C. al 700 d. de C.,
períodes ibèric, romà i visigòtic)

VII

ESTELA IBÈRICA

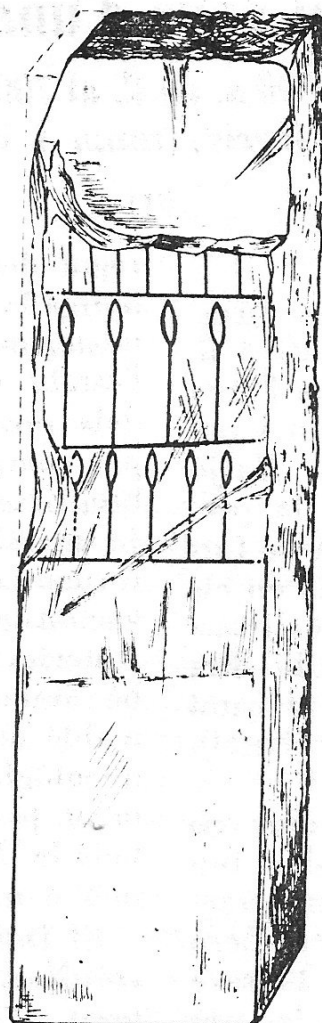
En els transcurso de les prospeccions i estudis realitzats a finals de l'any passat, dins l'àrea de l'estació arqueològica del poblament ibero-romà de Can Fatjó (Rubí), vàrem descobrir la presència d'una grossa pedra de forma paral·lelepípeda, sortida en els treballs d'explanació realitzats amb fins urbanístics en la dita àrea, lloc que està junt al camí que de Rubí condueix a Castellbisbal.

El primer pensament que ens suggerí la referida troballa, fou la possibilitat de que poguéssim tractar-se d'una estela ibèrica, però a l'intentar procedir a la seva comprovació —ja que en les tres cares visibles, no s'hi descobrí cap mena de figura, inscripció o gravat—, degut a la seva extraordinària pesantor, no es pogué fer la inspecció de la cara sobre la qual reposava, per manca en aquells moments de braços suficients per aixecar-la, i trobar-se a més, embutida dins la terra. Es deixà la convenient comprovació per a una pròxima oportunitat, i quan es decidí acudir-hi amb elements humans suficients, la monumental pedra havia ja desapa-

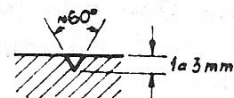
regut del seu habitual lloc. Una obligada investigació d'aquest misteriós cas, ens informà que l'estela es trobava a casa d'un dels nostres col·laboradors, que per compte propi i en forma subreptícia intentava apropiarse'n, ja que silencià el fet i no va informar al Delegat Local d'Excavacions com era normal i obligat. Anteriorment, ja havia estat també amonestat per la seva blasmable afició al coleccionisme arqueològic amb mires exclusivament personals, cosa que prohibeix la llei, ací i en tots els països més o menys civilitzats.

El Delegat Provincial del Servei Nacional d'Excavacions, enterat d'aquest lamentable cas, comminà a l'infractor en una ordre escrita, de que la referida estela devia ésser tot seguit entregada al Delegat Local o dipositada al Museu Arqueològic Provincial. Lluny d'obeir les instruccions dades, féu entrega de l'estela al Museu de Rubí, on actualment es troba, acte ben irregular i absolutament il·legal.

Una estela ibèrica, segons l'opinió més generalitzada, és un monument commemoratiu, recordatori o funerari, i expressa uns

TRAC DE LES
FIGURES

fet d'un solc únic
de perfil triangular
 60° i fondària de
1 a 3 mm

CARACTERISTIQUES :

alçada 148 cm
amplada 38 cm
gruix 26 cm
material arenisca rosada
pes calculat 300 Kg

Croquis tret del natural a mà alçada. Escala convencional.

fets d'armes realitzats per un Règul o cabdill. Un text d'Aristòtil, explica, que el número de llances que figuren gravades en les dites esteles, correspon al nombre d'enemics morts o victòries aconseguides pel cabdill al qual està dedicada.

L'estela trobada a Rubí, té una llargària de 148 cms., una amplària de 38 cms. i un gruix de 26 cms. és d'arenisca miocènica fòsilífera i té un pes aproximat de 300 quilos.

A aquesta estela, li falta un fragment de la part superior, dany produït molt probablement per la màquina que realitzà l'explanació, o fou escapçada amb anterioritat, per una arada en els treballs de conreu.

Té gravades en forma incisa i amb una tècnica molt primària, tres sèries de llances, set en la superior, quatre al mig, i cinc en la inferior. De les de la part superior, sols en són visibles les astes, pel motiu anteriorment expressat.

No hi ha cap inscripció ni figura. Ignorem si en el troç que falta, podien ser-hi, però no és probable. Una estela ibèrica semblant a aquesta, no se n'ha trobat cap en tot Catalunya, i sí, algunes força iguals, en el Baix Aragó. Per aquesta raó, el descobriment té un excepcional interès. En altres d'aquestes esteles ibèriques, a més de les llances, s'hi representa un guerrer

muntat a cavall, proveït de les seves característiques armes la llança i l'escut.

L'ús de les esteles pot derivar-se d'una influència directament grega, o sigui que l'aparició d'aquestes fites commemoratives pot ésser anterior a l'arribada dels romans a la península.

L'estela que comentem és doncs anterior a la nostra Era, i podria la seva datació fer-se entre el segle IV o III abans de Jesucrist.

LA VILLA ROMANA D'ÈGARA

Posats com estem, a descriure i estudiar els vestigis que Terrassa posseeix de l'època romana, ha vingut ara com l'anell al dit, la troballa d'una villa romana en el sector sud de la nostra ciutat.

Fa ja molt de temps, que se sap, —i això té quasi caràcter general—, de que totes les nostres més antigues masies, tenen antecedents romans. Al seu entorn, no és gens difícil, trobar-hi fragments de tègules i altra ceràmica luxosa o comuna, corresponents a la dita època, i moltes vegades, àdhuc les seves parets reposen sobre antics fonaments romans.

També, en el lloc de l'actual troballa, s'hi havien ja amb anterioritat detectat alguns vestigis, i així mateix es valoritzà la importància d'uns visibles murs, que algú va considerar eren restes d'una torre de defensa, quan

en realitat corresponen —com hem pogut comprovar en forma irrefutable— a una piscina i murs de la villa.

Això ha succeït, perquè mai no s'hi dedicà la necessària atenció, i sobretot l'esforç físic indispensable, a fi d'aprofundir en la investigació i veure amb el màxim d'exactitud els detalls de l'estació i així poguer jutjar amb bon fonament de la seva segura i veritable importància.

Aquesta tasca, per descomptat és pesada i esgotadora, però alegrement l'han empresa un reduït grup d'aficionats, i els resultats ja aconseguits no poden ésser més falaguers i esperançadors. Sols fa falta, que l'ajuda que reben dels socis del Centre, —única que disposen de moment— sigui més nombrosa, regular i constant.

Es d'esperar que les autoritats locals, així com les entitats culturals, econòmiques i recreatives, algun dia abandonin l'actitud marginal fins ara adoptada, que molt bé pot qualificar-se d'indiferència, i es decideixin a oferir el convenient i necessari suport a aquesta ennoblidora i cultural tasca.

La impressió personal que poseïm sobre aquesta villa, —que una laboriosa investigació a realitzar ha de confirmar o desmentir en part—, és que estem davant del jaciment i restes romans de major grandiositat i més im-

portants que posseeix Terrassa, testimoni real de com era un dels elements constitutius de l'extensíssima ciutat d'Ègara, demarcació que incloïa centenars o potser algun miler de vil·les rústiques més o menys semblants a la que ara s'ha descobert. No hi ha dubte, que aquest jaciment es convertirà en un interessant lloc visitable i a l'ensem turístic, un cop exhumats tots els seus restes.

Les nostres primeres prospeccions, han donat ja un fruit esplendorós. S'ha desenterrat bona part de la piscina, feta a base de grosses parets de formigó, i que té unes dimensions que superen bastant les mides de les més conegudes.

L'interior està cobert per un paviment impermeable que revestia parets i fons, i a més un bordó ressegueix tots els angles en evitació de possibles filtracions. Unes grades, d'igual extensió que l'amplària, servien per fer la immersió més còmoda als usuaris.

Un altre fons de dipòsit o departament d'un «balneum», en forma de ferradura, té igualment el bordó propi dels llocs on s'hi contenen líquids.

En aquest departament suara descrit, s'inicia una conducció o desaigua de 2'5 metres, que empalma amb la cloaca que condueix les aigües provinents de la piscina. Aquest conducte, té una longitud de més de 9 metres i una

secció ben notable, com és, la de 0'46 x 0'46 metres.

La localització d'un lloc pròxim a la piscina, que ha estat reomplert modernament amb pedres per anivellar el terreny, fa suposar, en la possible presència d'algun departament caldejat «caldarium», amb el seu corresponent hipocauste d'on deu haver sortit probablement la peça de «tegula mammata» i peces del «suspensurae» extrets en el nostre moviment inicial de terres.

No lluny, pot haver-hi els «fornax», forns productors de l'aire calent i de l'aigua escalfada, per al servei de calefacció i termal de la villa.

No hi faltaria tampoc, l'«apodyterium», departament per a vestir-se i despullar-se, lloc on s'hi guardaven les vestidures i el calçat, o sigui el que avui coneixem més senzillament per guardarrobes. Un altre departament és el «tepidarium» o estança pels banys d'aigua tèbia, el «sudationes» o «laconicum» necessari per als sudorífics banys de vapor. Possiblement un «unctorium» per a massatges, el «frigidarium» per als banys freds, i el «natatoria» o piscina que ja hem descrit.

Com molt bé pot deduir el lector, la sauna finlandesa i altres confortos i refinaments moderns, els habitants del nostre país fa ja dos mil anys que els disfrutaven, cosa que demostra abastament el grau notable de civilit-

zació a què el patriciat romà havia arribat, i fa ressaltar més fortament la postració i decadència en què es caigué durant l'edat mitja i bona part de la moderna.

Cal admirar la preocupació que els habitants dels primers segles de la nostra Era, tenien per tot el que es referís a higiene i manteniment del cos en bones condicions físiques, i el refinament que suposa en una casa de camp, l'existència de tants departaments destinats a les dites funcions. Tots recordem, que fins fa ben poc, cap de les nostres cases de camp disposava dels més elementals serveis higiènics, i algunes, àdhuc l'aigua els era estranya.

DESCRIPCIO D'UNA VILLA ROMANA.

Per descriure detalladament com era en general una villa romana un xic important, és convenient fer-ho començant per l'entrada o porta, l'«ostium», i un cop traspassat el seu llindar, ens trobem en el «vestibulum» o vestíbul.

Un corredor, que els romans anomenaven «fauces» ens conduirà al punt més important de tota casa romana, l'«atrium», lloc destinat a la recepció de forasters i conversa. L'«atrium», era una espècie de pati interior, on hi podem veure el «lararium», capella dedicada als déus «lares» o divinitats protectores de la

llar, i al seu peu hi havia una ara, per a realitzar-hi les ofrenes i sacrificis de costum.

L'atri pot ésser descobert o cobert en part. En una taula s'hi mostra la vaixella més valuosa. Al mig de l'atri, hi ha l'«impluvium», lloc descobert, molt semblant a un cel-obert, on s'hi recull l'aigua de la pluja.

A l'impluvi un sortidor acostumava brollar-hi, i un mosaic d'«opus tessellatum» l'adorna amb motius marins o geomètrics.

Quan l'atri era cobert per una galeria o pòrtic que envoltava i emmarcava l'impluvi, la teulada d'aquest, era sostinguda per columnes i tenia llavors per nom el de peristil «peristylum». Dins l'impluvi no hi mancarien les plantes aquàtiques i alguns peixos li comunicarien vida i bellesa.

Al voltant de l'atri, i quasi bé enfront del «fauces» o corredor, abans esmentat, s'hi trobava el «tablinum» que era el departament més luxós de la casa.

Seients, cofres i altres mobles adients a la seva funció no podien manca-hi.

A la dreta i esquerra del «tablinum», hi havien corredors que conduïen a les dependències accessòries de la vil·la.

El «tablinum» si era de grans dimensions, és conegut pel nom d'«oecus» o gran sala. El mobiliari estava constituït per «sedi-

culum» tamboret, «solium» silló, «mensa» taula, «candelabrum» canelobre, «lampadarium» sostenedor dels «lucernariums» llums d'oli, «bisellium» seient per a dues persones, «arca» caixa o cofre, «tripus» tríode, etc.

Una altra habitació també important, era el «triclinium» o menjador. Se'n diu aquest nom, perquè generalment, estava constituït per una taula central amb tres llits o jaients, inclinats i encoixinats, on els comensals s'ajaçaven per a menjar.

Altres menjadors, podien tenir major nombre de comensals al redós de la seva taula, que tant podia ser quadrada com semicircular, per facilitar el millor repartiment del menjar pels serveis encarregats de realitzar-ho.

Els dormitoris «cubiculum», acostumaven a ser els departaments menys importants, i sembla que generalment, tenien la sola ventilació de la porta d'entrada.

Els llits eren de fusta o bronze.

No lluny del «triclinium» o menjador, devia trobar-se la «culina» o cuina. Aquesta comprenia tots els serveis propis, com són els fogons per a escalfar el menjar, rentar la vaixella, molins de mà, cràteres per a preparar el vi, àmfores, gerres, olles, plats, vasos, etc. etc.

Una cosa sorprenent de les cases romanes és que la «latrina»

o lloc a propòsit per realitzar les necessitats fisiològiques, es trobava quasi sempre al costat de la cuina, sense mur o envà que el separés, possiblement una cortina evitava la desagradable visió. Aquesta anomalia, s'explica, per la conveniència de simplificar i unificar els desaigües.

Un pati, contenia infinitat de «doliums» on s'hi guardaven els cereals, vi i oli.

No cal repetir allò que ja anteriorment hem dit sobre el servei de termes o banys.

Les vil·les tenien a més, una infinitat d'altres departaments, de tipus utilitari, com són, llocs per moldre les olives, aixafar el raïm, preparar el vi, molins fariners, etc., etc. Magatzems per a dipositar les eines agrícoles, guardar el menjar pels animals, corrals, estables, els «cubiculums» on menjaven i dormien els servents i esclaus, i altres co-

berts, feien, que tot plegat, una vil·la tingués una extensió molt gran.

¿Era la nostra vil·la d'Ègara, molt semblant a la descrita?

Sols l'extenuador treball d'unes excavacions ben fetes, podran contestar amb exactitud l'anterior pregunta. Si hem de jutjar pels vestigis detectats «in situ», aquesta serà força extensa i molt important, si bé no gaire luxosa, per la possible carència de mosaics.

Millor és que no fem prediccions i que siguin els testimonis materials els que parlin en el seu moment oportú.

Noves notícies tenim en cartera, sobre la localització d'altres estacions arqueològiques trobades a les proximitats de Terrassa, però és millor deixar-ho per una altra ocasió.

Ramir MASDEU

FE D'ERRATES DEL NOSTRE ARTICLE EN EL BUTLLETÍ ANTERIOR

Hem observat en varis llocs l'omissió de l'accent en el topònim esdrúixol ÈGARA, sobre això, l'equip d'erudits que redacta l'important llibre «ELS CASTELLS CATALANS» (Volum 2.º on pàg. 150), han emès la següent opinió: «Josep Soler i Palet, a «Egara-Terrassa (Terrassa 1928) pàg. 63, es referí a les formes «Egra», «Egera», «Agera», «Egare», «Egera» i «Gera», considerant que la primera era abreviatura d'Egara i les altres corrupcions fetes pels copistes. Com Ramir Masdeu, en un interessant article publicat al setmanari barceloní «Destino», opinem que l'alteració s'origina per la pronunciació esdrúixola del nom, no pas Egara, sino Ègara».

Pàg. 94 1.ª col. línia 18 diu disgressió en lloc de digressió.

íd. 2.ª col. línia 21 encercar-les en lloc d'encerclar-les.

íd. 96 1.ª col. línia 21 hi fos per ho fos.

íd. 97 2.ª col. línia 21 poblet per poblat.

íd. 97 2.ª col. línia 26 deu dir (orogràfiques o aquoses).

íd. 98 2.ª col. línia 7 deu dir Grania Anthusa.

íd. 98 2.ª col. línia 19 diu recollir en lloc de relluir.

íd. 98 2.ª col. línia 23 diu escriu en lloc d'escaig.

íd. 99 2.ª col. línia 31 hi falta el següent final: «qual denominació desconeixem però que és un afluent del torrent d'en Xercavins».

íd. 101 1.ª col. línia 30 deu dir: contribuí a innovar en aquest...

VITALITAT

Acabat el curs passat, com de costum, fou arribada l'hora de recapitular la feina feta i passar balanç. Això és el que varem fer el proppassat mes de gener en la Reunió General Reglamentària de socis.

De nou tenim el camí obert, per emprendre ampla volada, de cara l'any nou. Es basteixen ja nous propòsits i s'agiten ambiciosos projectes, que amb bona voluntat i l'ajuda de tots hem de procurar que no es quedin en això: en sols propòsits.

Després d'aquest preàmbul obligat, hem pensat molt en les malures que aqueixen els cossos físics o socials, causades les unes per extrema juvenesa i les altres per excessiva senectut.

En el nostre cas, creiem no veure'ns afectats per cap d'aquests motius. Fruïm gràcies a Déu d'una envejable maduresa, que per altra part ens obliga a molt.

No obstant una mesura encertada per vigilar la nostra salut, fóra la de fer-nos prendre de tant en tant la «pressió». Segurament que tindriem sorpreses. L'agulla del rellotge, en certs moments donaria les dades amb un xic de panteix. El més obligat en aquest cas seria el poguer insuflar en el nostre torrent circulatori, noves i juvenils energies.

Pel present exercici la Junta Directiva, nomenada per l'Assemblea d'associats, del proppassat gener, s'ha vist enriquida amb diversos amics joveníssims, que han pres el relleu reglamentari. Ja és un bon auguri, no us sembla?

Sortosos de poguer comptar amb la col·laboració d'aquests bons amics. Es necessari que persones de bona voluntat, vulguin amb tota ardidesa i desinterès posar-se al servei de la comunitat i en benefici dels nostres ideals excursionistes.

Sabem que així com els nous directius, que ara han pres possessió dels seus càrrecs, també hi ha molts més socis ben disposats en la nostra gran família. Per aquest motiu, dèiem en la Circular informativa del gener passat, quan demanàvem suggerències, perquè tothom s'interessés per la tasca comú, per poguer donar més relleu al nostre CENTRE cada dia, pensant, és clar, que aquesta feina l'hem de fer entre tots i nosaltres mateixos.

Pensant així, no us estranyarà, que tornem a emprar un cop més els termes mèdics, ja que ens hi hem afeccionat.

Aquesta vitalitat, de què en el transcurs dels anys venim donant mostres, voldríem posar-la al dia, fer-la relluir.

Per assolir-la, creiem fóra necessari fer un anàlisi de la nostra sang. La recerca de dades actualitzades per saber quins són els elements de la nostra composició orgànica.

Els nostres arxius, han perdut en molts casos la seva vigència. Han quedat reduïts a noms i dates, que no ens diuen res.

L'enquesta que us proposem, podria ser, aproximadament, sol·licitant els següents detalls:

- DISTRIBUCIO EN QUATRE GRUPS: Infants, Joves, Plenitud i Vellesa.
- OFICIS EXERCITS: Comerç, Indústria, Professions Lliberals, Oficis manuals, Administratius i Diversos.
- NATURALESA.
- AFICIONS: Esportives, Col·leccionistes, Artístiques, Literàries i totes les altres possibles.
- DETALLAR LES EXCURSIONS O ACTES PELS QUALS S'INTERESSEN ELS SOCIS.
- OBSERVACIONS: PER TOTA CLASSE DE SUGGERIMENTS O IDEES.

A la vista dels resultats obtinguts, es podrà complaure a un nombre major d'associats i qui sap si encetarem temes fins ara in-sospitats, tot dirigint-nos cap aquella plenitud de què venim parlant.

Pensem tots en posar aquest gra de sorra de la nostra opinió. El mig segle i escriu d'existència del CENTRE bé s'ho val.

Fem doncs pública gala de la nostra VITALITAT, omplenant el qüestionari que molt aviat us serà ofert de contestar.

F. P. i S.

Davos i les amenitats de l'esquí

L'esport de la neu pren una empena formidable arreu d'Europa, movilitzant masses importants de totes les classes socials, especialment escolars, fenomen considerable desconegut en la península Ibèrica. Com volem que portem els nostres infants a esquiar pagant l'Estat, si sols a Lleida província tenim cinquanta col·legis tancats per falta de mestres (nota a «La Vanguardia» del 28 de febrer 1968)?

La novetat que m'ha frapat més a Europa és que l'esquí ha deixat de ser una activitat per a milionaris i privilegiats. Ara veieu obrers i pagesos que es poden permetre bé llurs vacances hivernals sobre la neu. Es un aspecte del triomf del capitalisme europeu sobre el socialisme de l'est, indiscutible. I aquestes masses trien en general Suïssa, perquè avui és la nació que ofereix la neu a més bon preu.

Que quines perspectives tenim els espanyols per a integrar-nos en aquest mercat comú de l'esquí? Dolentes, almenys per ara. Els nostres centres nous es freguen les mans pensant que va en sèrio allò de que els estrangers es pegaran per a venir a omplir-nos les butxaques de divises, etc. Van equivocats. La nostra desorganització va bé la primera vegada i prou. Els clients escamats no tornaran. Al contrari, serem molts els espanyols que ens sentirem temptats per unes estacions pròximes com Porté, Saquet, Luchon, Mongie, etc., que ofereixen garanties de millors neus, millors serveis d'organització i millors carreteres d'intercomunicació.

Es prou coneguda la fatalitat de la neu de La Molina, agreujat pel caos de l'organització. La Molina no «lliquen» amb Super Molina, i ara, La Masella, acaba de fer el pes. Us és impossible gairebé de comunicar-vos amb esquís de l'una a l'altra d'aquestes estacions, malgrat pertànyer al mateix complex. Un desastre! I si parlem de Llesui i d'Espot, males llengües ja diuen que no es poden veure els uns als altres. I després hi han les «pannes» de corrent elèctrica, etcètera, etcètera...

De tots els centres espanyols, jo únicament salvaria de la crema La Baqueira, pensant en les possibilitats més immediates. ⁽¹⁾

(1) Naturalment, aquests comentaris es refereixen solament a la data actual i no volen tenir cap caràcter profètic. Tampoc hem volgut anomenar els centres andorrans, pitjor organitzats encara que els espanyols, malgrat estar favorescuts per la primera matèria, i que mereixerien un tracte més rigorós per part dels nostres esquiadors. (N. de l'A).

* * *

Jo opino que per a esquiar de veritat durant una setmana, per exemple, el més pràctic i rentable és passar la frontera. I aquest mes de febrer passat hem repetit l'experiència d'arribar-nos a Davos, en els Alps Grisons, tocant a l'Engadina, on trobem l'agradable companyia dels nostres estimats amics, el matrimoni alsacià Birling, junt amb una colla d'altres camarades de totes edats que constitueixen un dels grups més «charmants» que es pugui imaginar.

En rigor, no cal pas anar tan lluny, si voleu. En lloc de 1.300 quilòmetres, us podeu quedar en els 800, en els centres francesos de la Vanoise o del Dauphiné, Courchevel, Val d'Isère, Alpe d'Huez etc. Però la meua opinió és que els centres francesos, en general, són cars. Seran més «chic» si voleu, però els encants del seu confort són en merma de l'esperit esportiu. Com a esportives, és fora de discussió que ho són més les estacions suïsses i austríaques.

De les vàries dotzenes de centres d'esquí de Suïssa —les bones són en gran nombre—, Davos sembla ésser la veterana, el qual no vol dir res, però sí que es pot assegurar que compta entre les més dinàmiques i joves. Cada any hi hem trobat ampliacions d'envergadura, i entre la seva clientela es compten milers de persones de les cinc parts del món. A mi no m'estranya tant de trobar-hi nombre d'americans o de sudafricans, com el fet de retrobar-hi sempre nombrosos austríacs que són fidels a Davos. He tingut ocasió de parlar-ne, car jo m'estranyava de veure'ls allà sabent la fama de moltes estacions de l'Arlberg o del Tirol. La resposta era si fa o no fa: «...Els preus suïssos són molt més econòmics, els abonaments són més esportius, i les possibilitats de la Parsenn són úniques. De Davos només n'hi ha un...», etcètera.

No tinc inconvenient en dir que a mi també m'ha robat el cor aquest centre famós, i hi revenim cada vegada amb més joia i il·lusió, potser també amb la influència de trobar-hi un estol de tan bons amics com els alsacians, i l'acolliment simplement agradabilíssims, d'un petit hotel on som ja rebuts com de la família pels seus patrons, d'excepcional simpatia i eficiència professional.

Aquesta estació dels Grisons poseeix ara quatre gran nuclis mecanitzats a l'entorn. Jaköbshorn, Strêla, Pischahorn i Parsenn, tots arrencant del mateix Davos. Es podria encara afegir Klosters i Madrisa, gairebé enganxats al sistema de la Parsenn. Més de quaranta

moderns remuntadors mecànics asseguruen els moviments de vint o trenta mil esquiadors que no us els trobeu a penes entre cames, gràcies a l'excel·lent organització i disposició. Ni un sol telecadira, que, amb bon sentit, allà opinen són els responsables de pulmo-nies.

Anem a descriure, si us plau, ràpidament, les principals possibilitats del centre. Si m'hi decideixo és perquè conec moltes persones que, havent sojornat a Davos varies jornades, per varis motius (el que es parli preponderantment l'alemany en la regió, n'és un), no varen arribar a conèixer l'intrínquilis de totes les grans combinacions de l'estació.

El funicular de la Parsenn, en dos trams, puja mil metres de desnivell, de Davos (1.600 m.) al Weissflujoch (2.663). Un modern telefèric continua fins al cim o Gipfel del Weissfluh (2.900 mts.). Al cim, un modern restaurant ofereix la seva cuina, amenitzada amb la visió, a través de grans finestrals de vidre, de totes les muntanyes de l'Engadina.

I d'aquest cim, com del pitó d'una roda gegantina, podeu baixar quasi en totes direccions. Veiem-ne algunes, descrivint-les, del sud cap al nord, mirant, del cim, cap a sol ixent, és a dir, en direcció a Davos i la seva riallera vall, ja que el Weissfluh, o muntanya de la Parsenn, es troba a ponent del poble.

Primer la Strela, vers al sud des del cim, petita excursió de descens entre les roques de la Strela a l'esquerra i els fondals paradisiacs de la Vall d'Arosa a la dreta, fins al Coll de Strela. D'aquí, podeu triar al menys tres pistes diferents per a arribar a Davos Platz, amb un desnivell de 1.350 metres.

La pista «Standard» comprèn del cim o «Gipfel» al Coll o «Joch» i la directa sobre Davos Dorf, per un autèntic «slalom» gegant en vistes de la bella extensió d'hotels i edificis graciosament geomètrics del gran Davos sota els vostres peus.

Meierhof, a l'est del Weissfluh, és la famosa baixada que desemboca a Wolfgang, a través d'unes altes valletes fàcils primer, unes amples pales redressades després i finalment per una sèrie de tobogans dintre el bosc, sempre de cara al massís austríac de la Silvretta i els seus glaciers. 1.200 metres de desnivell. A Wolfgang, servei continu de microbusos fins a l'estació Parsenn.

Parsennfurka i Gipfel Nord és una altra combinació meravellosa per a fer esquí durant un matí o una tarda, a base de la circumvalació de les màximes altituds. Es refà constantment un des-

cens d'uns vuitcents metres de desnivell on la neu està sempre en les millors condicions.

Gotschnagrat i Drostobel és una possibilitat de la màxima categoria. Combinable amb l'anterior circuit alt. Es pot haver dinat a Parsennhütte, baixar a prendre el telesquí de Mähder fins al cim de Gotschnagrat (2.300 m.), al N.E. de la muntanya, on arriba el moderníssim telefèric de Klosters. Al mateix cim comença el gran descens del Drostobel, pista olímpica que entre fileres d'avets gegants, us projecta ràpidament sobre el poble de Klosters, amb un desnivell de més de mil metres. Com el Lauberhorn, a l'Oberland, s'hi celebra una famosa competició alpina. Sovint està tançada pel perill que ofereixen les plaques d'allau.

Continuant en direcció nord en el ventall que proposem, des del pivot del cim, es presenten ara els descensos que, al nostre gust, constitueixen l'atractiu principal de Davos i l'apoteosi de les baixades més brillants, que crec que pot oferir una estació mecanitzada. Vull dir que el fet de que els descensos es facin a l'oposat de la cara on estan les instal·lacions, crea la il·lusió de trobar-vos en plena naturalesa, lluny de la civilització, amb immensos camps de neu verge, sense soroll, sense pals ni fils de cap mena.

Sis grans trajectes que constitueixen, cada un, una meravella de l'esquí de muntanya, amb l'avantatge de trobar-los tots oberts per experts coneixedors del país. Sortim per a tots aquests descensos, del Gipfel, prop dels 2.900 metres d'altitud.

Primer, el descens al poble de Klosters (1.194 m.), per Kreuzweg, Schwendi (restaurant) i Cavadurli. Desnivell 1.700 metres i 12 quilòmetres de llarg.

Segon, al poble de Serneus (1.032 m.), Schieferhaus i Serneus Dorf. Trajecte interessantíssim, d'una gran bellesa, entre boscos i «alpages». Desnivell 1.900 metres i 14 quilòmetres de llarg.

Tercer, la sensacional baixada a Saas (938 m.) per Kreuzweg, Conterser i el prodigiós slalom final fins al fons de la vall de Prätigau. Un telesquí funcionant tota la jornada remunta els esquiadors a l'estació mateixa del tren. Desnivell 1.950 metres, llargada 15 quilòmetres.

Quart, a la típica vila de Küblis (810 metres) per un traçat quasi paral·lel a l'anterior i pel poble de Conters, d'un gran tipisme. Descens de gran classe i bellesa, entre els més reputats de la Parsenn. Küblis és un poble d'encant, amb les seves típiques tavernes, les fustes repujades, els medallons de bronze suspesos als es-

tabliments, la música dels acordeons i els infants suïssos pels carrers, aquests infants que semblen àngels bufadors trets d'un altar policromat. Desnivell total 2.100 metres i 16 quilòmetres de llarg.

Cinquè i sisè trajectes, a Fideris (750 m.) i a Jenaz (710 m.) per Vall Maladersch i Barga, que constitueixen dues autèntiques gran excursions amb esquís, de 18 quilòmetres de llargada, per paisatges de gran encant fotogràfic i variat, davant les muralles immenses del Wallenstat i muntanyes de Zürich.

Un servei de trens elèctrics perfecte, amb freqüents i ràpides combinacions, us retornen a Davos sense haver de passar per la taquilla, car l'abonament «forfait» comprèn tot el traçat del «Rètic Bahn» fins a Sant Moritz, en plena Engadina.

Malgrat la baixa altitud dels pobles descrits al final dels anteriors descensos, a l'hivern hem trobat sempre immillorables condicions de neu en quantitat i qualitat fins al final de tots els descensos descrits.

I no estan pas esgotades les possibilitats d'aquest centre fora de sèrie. Hem apuntat més amunt la nova estació de Pischahorn, acabada d'inaugurar, que per ella sola faria les delícies dels esquiadors enamorats de les pistes treballades i sense noses, a l'estil del Pas de la Casa. Es troba a cinc minuts d'autocar del centre de Davos. Un telefèric amb cabines per a cent (100!) persones per viatge, us posa al centre d'una elevada xarxa de telesquís elevats, en una vasta regió assolellada.

Finalment, el Jakobshorn i el Bramabüel, a la banda oposada de la Parsenn, dominant tota la vall de Davos, ofereix uns camps immensos de pistes mecanitzades aptes per a practicar-hi tota mena d'estils d'esquí de velocitat, per tot allà on el cor us digui, sense noses ni perills, a través de valletes i combes en una delirant variació.

Com es pot veure, amb una carta d'itineraris a la mà (oficina d'informació), en una setmana a Davos, es pot practicar un estil nou en el ram de l'esquí. Un esquí de descoberta, de sorpreses, un esquí a mig camí del de pista i de muntanya, d'emocions estètiques, lluny, si es vol, de mecàniques, de pilones i de cables, en plena natura de boscos i valls, poguent fer tants descensos sense l'esforç de la pujada.

Resumint, pels esquiadors de pista que tinguin bones cames i l'esperit obert, jo els recomano Davos i les seves quatre muntanyes

organitzades: Parsenn, Pisch, Strêla i Jakobshorn, amb la certesa que difícilment trobaran enlloc més no sols tanta variació estètica, sinó un ambient tan esportiu i alegre, en el cor d'aquesta regió helvètica anomenada Grisons.

J. FABRES I AMOROS

Crònica

ASSEMBLEA GENERAL ANUAL REGLAMENTARIA DE SOCIS

Es celebrà el dia 12 de gener, presidint el senyor Carles Ballbè, president, juntament amb el tresorer Sr. Antoni Garriga i el secretari Sr. Francesc Palet.

Aprovada l'acta de la Reunió anterior, el secretari detallà les activitats portades a terme pel Centre en el transcurs de l'any 1967, entre les que destaquen pel seu caràcter cultural: 22 sessions i conferències en el nostre saló. Presentació del XXXII Saló de Fotografia. Varis concerts donats per la Coral del Centre. - Pel seu caràcter esportiu: Organització del XXI Campionat d'Esquí del Vallès. Realització del Curset d'Esquí a La Molina. Organització de la 1.ª Cursa amb esquís Núria-Puigmal-Núria. Organització del VI Curset d'Exploració Subterrània. Organització del XVII Curset d'Escalada. Organització de la VI Marxa Excursionista de Regularitat per Muntanya. Organització de la XXXVI Diada de Germanor a l'Ubac. Organització de la Festivitat de Sant Bernat de Menthon. Organització del XVIII Campament de Tardor a Can Torres. Organització del Campament Social de Vacances a Marcadau (França).

Elements de la Secció d'Alta Muntanya (Escalada) han aconseguit 5 primeres locals, una segona local i una 2.ª absoluta en el nostre Pirineu, en el francès i en els Pics d'Europa, amén de diverses primeres absolutes a Montserrat.

Associats nostres han assistit a la VIII Alta Ruta de Gredos (Massís Central), en el Rally CAI-CAF a Vall d'Aosta (Itàlia) i en la XXXI Marxa Excursionista de Regularitat de Catalunya i han resseguit l'orografia de tot Catalunya, han petjat els Pirineus d'amb-

dues bandes, els Alps, els Pics d'Europa, el Cim del Teide (Illes Canàries), han practicat l'escalada i l'exploració subterrània, prodigant arreu la nostra presència.

La Secció de Ciències i Arts ha prosseguit les recerques i excavacions arqueològiques a Can Amat de la Muntanya i a Can Fatjó (Rubí).

El tresorer va donar a conèixer l'estat de comptes i el programa d'inversions i despeses per aquest any i vista la justesa de mitjans econòmics en què ens hem mogut durant l'any 1967, es prengué l'acord de fixar unes noves quotes mensuals de soci. Seguidament, el senyor Ballbè, que amb aquest acte donava per finalitzat el seu període de president, va donar a conèixer la composició de la nova Junta per als propers dos anys, la qual està formada pels següents senyors:

President	Sr. Joan Altisen
Vice-President	Sr. Juan Soler
Secretari	Sr. Francesc Palet
Tresorer	Sr. Antoni Garriga
Publicacions i Propaganda	{ Srs. Elies Soriguera i Francesc Peric
Bibliotecaris	{ Srs. Ramir Masdeu i Jaume Figueras
Vocal Excursions	Sr. Antoni Grau
Vocal S.A.M.	Sr. Jaume Galofre
Vocal Esquí	Sr. Narcís Bacardit
Vocal Fotografia	Sr. Josep Mies
Vocal Ciències i Arts	Sr. Ramir Masdeu
Vocal Coral	Sr. Isidre Vives
Vocals	{ Sr. Santiago Estrada Sr. Josep Boada Sr. Carles Ballbé

Es varen formular varis precis i preguntes, que foren contestats per la presidència, aprovant-se tots els punts de l'ordre del dia.

Al final, de forma unànime, els presents varen felicitar al senyor Ballbè per l'efectivitat de la seva tasca durant el temps en què ha ocupat la presidència del Centre.

CONFERÈNCIES I PROJECCIONS

- El Sr. Joaquim Monturiol, professor de la Universitat de Barcelona, membre del G.E.S. del C.M.B. i ja conegut en el Centre per les seves anteriors dissertacions sobre temes de ciències naturals, ens parlà, el dia 15 de desembre, sobre «Una expedició al país del foc i del gel» (Expedició Islàndia 67). Explicà, acompanyat de moltes diapositives en color, l'origen volcànic d'Islàndia, la formació de la configuració de l'illa i de les coves volcàniques, les vastes geleres i els géisers. L'expedició explorà una de les més grans coves volcàniques de l'illa i ascendí a les cimes més importants. Tot això, junt amb vistes de tota la regió i de la capital Reykjavik, de la formació d'una illa volcànica en el mar, i també de les costes de Groenlàndia, ens en parlà el Sr. Monturiol, de la forma clara i contundent normal en ell.
- Com en anys anteriors, la Missa del Gall, fou celebrada a l'Església Parroquial de Sant Pere de Rellinàs, fent-se al finalitzar, el tradicional piscolapis, essent molta l'assistència de consocis.
- El dia 19 de gener, la secció d'Esquí, organitzà una sessió de films d'esquí com a «Benvinguda a la Neu».
- El dia 26 de gener, i amb motiu del Comiat de «Quintos», un dels membres de l'Expedició a l'Àfrica Centre Oriental, efectuada amb motiu del 25.è aniversari del Centre Excursionista de Gràcia, ens explicà, amb diapositives en color, els preparatius (que duraren 2 anys) i la realització de tan important expedició. L'ascensió als cims culminants de Kènia (5.195 m.), Margarita o Pic Stanley (Uganda) (5.125 m.) i el colós Kilimanjaro (6.010 m.), junt amb el tipisme de les vastes regions visitades, varen interessar a l'auditori.
- La Coral Joventut Terrassenca, el divendres dia 2 de febrer, en el nostre local social, va interpretar un escollit programa de cançons en català, que l'auditori, per cert escàs, aplaudí.
- El 9 de febrer, el Dr. Eduard Padrós de Palacios, ex-president de la Federació Catalana de Muntanyisme i viatger incansable, va comentar el seu últim viatge, al temps que ens féu participar de les seves impressions i visions, a través de la paraula amena i de les nombroses diapositives en color que acompanyaren els seus comentaris. Aquest any, sota el títol de «Niet, del Sud al Nord de l'Europa Oriental».

Sense fer política, i d'una manera escèptica, limitant-se a recullir en un muntatge magnetofònic a vàries veus, la narració d'un creuer en vaixell rus, amb sortida de Marsella fins a Crimea, d'ací fins a Leningrad en cotxe, i de Leningrad fins a França altra vegada en creuer rus. Explicà les diverses escales fetes, en especial l'excursió als Monestirs de la regió de «Los Meteoros» a Grècia, Estambul, i el Mar Negre, amb Yalta i després la immensa Rússia, parant-se llargament en les ciutats de Moscú i Leningrad.

Una interessant vetllada, que ens posà de manifest la novetat que ens suposa tot allò concernent al desconcertant món comunista.

- Com adhesió del Centre al centenari del natalici de Pompeu Fabra, el divendres dia 23 de febrer, el Sr. Joan Artigues, ens donà una visió de conjunt sobre el reformador modern de la llengua catalana. No ens parlà de la biografia de l'homenatjat, però sí de la transcendència de la seva obra, de la qual el mestre va veure l'embranchida, però no va arribar a veure el resultat, que encara no s'ha pogut realitzar, degut a diverses circumstàncies que no fan el cas, tota vegada que l'idioma català no ha avançat. Exposà la personalitat humana d'en Fabra, dient que era, primer que tot, un home bo, que portà una vida bona, d'humanitat i simpatia, i de profunds ideals, nobles i perdurables. Que era un matemàtic, ple de lògica, de formalitat, la qual cosa li va ésser la base perquè pogués fer l'armadura de l'idioma i arribar a ésser el primer lingüista d'Europa del seu temps. Tenia un gran amor a la paraula, i no va fer obra literària, però va donar la base perquè es fés.

El Sr. Artigues, escoltat amb atenció per l'auditori que omplia el saló d'actes, acabà la seva dissertació amb una referència a un país europeu que en aquests moments té problemes polítics per causa de l'idioma. Nosaltres, diem, que Déu faci que en la nostra terra, mai no passi el que està passant a Bèlgica.

- El professor d'Estudis Bíblics de la Facultat de Teologia de Sant Cugat del Vallès, Rvd. Sebastià Bartrina, S.J., donà una conferència el dia 8 de març sobre el tema «L'Àsia Menor, bressol de la Sardana?». Explicà que degut als varis viatges fets per a estudis bíblics a l'Àsia Menor, ha estudiat les danses d'aquelles terres, i en la regió d'Anatòlia, a Turquia, es balla, encara avui

dia, una dansa quasi igual a la sardana. Després d'enumerar les diverses danses que podrien tenir relació amb la sardana, tant d'Egipte, com hebreas, gitanes, de l'illa de Sardenya, regions balcàniques, Grècia, etc., arribà a la conclusió, que almenys en la forma més pura i en les característiques úniques de dansa col·lectiva i de dansa que té una problemàtica matemàtica, la sardana venia de les antigües regions de l'Àsia Menor. Va fer una apologia de la sardana, dient que és l'única dansa que pot ésser ballada per tothom, fins i tot per l'univers i el cosmos. Una dissertació de gran erudit, que finalitzà en col·loqui.

BIBLIOTECA

RELACIO DE LLIBRES ENTRATS

Per adquisició: «Flora y Fauna de la Montaña», de Gausser-Barruel; «Las siete cuevas», de Carleton S. Coon; «El origen de las especies», de Charles Darwin.

Per donatiu: D'un soci, «Poblament prehistòric de Catalunya», d'en J. C. Serra-Ràfols; «L'arquitectura religiosa en la Catalunya Carolingia», de Mons E. Junyent; «Les Etrusques», de Raymond Bloch; «La división de Wamba», de Luis Vázquez de Parga.

D'un altre soci, tres exemplars més de «Rutes amagades de Mallorca».

Des d'aquestes ratlles els donem el nostre agraïment.

«Balada de la Montaña», d'en J.M. Villalba-Ezcay.

Sobre aquest darrer llibre, tenim el goig de poder expressar que es tracta d'una obra excepcional dins de l'escassa literatura que sobre la divulgació de les bel·leses de la muntanya i de la idealització de l'excursionisme s'hagin editat.

Del pròleg que dedica a l'obra el Dr. E. Padrós de Palacios, extreiem aquestes ratlles:

«No es una guía topográfica, pero sí una guía de moral, de altísima moral. Una guía que nos conduce a la montaña y nos hace comprender cómo y porqué debe irse a ella; una guía que a fuerza de análisis, de disección aún de las cosas que más insignificantes parecen, nos hacen comprender que, a pesar de nuestro espíritu observador, hemos pasado muchísimas veces con indiferencia ante los más concretos indicios de la obra de Dios»...

Al temps que felicitem al seu autor, agraïm des d'aquí el donatiu que de l'obra, ens ha fet la revista «Cordada», editora de la mateixa.

Secció de Fotografia**Les meravelles del color****II**

Mitjançant la química, avui podem fer tots els colors de la natura i àdhuc d'altres desconeguts. Els colors artificials es poden ajustar tant que, podem tenir diferents impressions de color ben exactes sobre papers per a empaperar parets, vidre o vitralls per a finestres, tovalloles de banys, o bé aquells mateixos matisos que dona la fusta. També podem fer que els colors siguin fluorescents per a diferents efectes en els vestits, senyeres, senyalitzacions de tràfic o vehicles. Bé però que, malgrat els coneixements de la ciència, l'explicació de com veiem el color segueix essent un misteri. Fa poc més d'un any que just vàrem sapiguer, fent experiments amb la retina humana, que aquesta té tres cèl·lules diferents pigmentades i sensibles al vermell, blau i verd primaris. No obstant ningú no sap encara com es combinen en la retina aquestes tres cèl·lules i com donen la sensació mental final del color al cervell. Tampoc coneixem perquè els gossos, en canvi, sembla que no tenen

cap recepció de color, mentre els monos hi són molt més sensibles, com també alguns peixos. Tot això però, ens permet sapiguer ja quelcom més dels orígens de la ceguera o insensibilitat al color, és a dir, la manca parcial o total dels pigments de color de la retina.

L'home normal rep el color, de la llum directa o indirecta que reflexen els objectes pigmentats (pintats o amb color natural propi). Cada objecte reflexa el color propi i n'absorbeix d'altres de la llum que reb (que reflexa); d'aquesta forma les pomes, taronges, llimones, etc., reflexen cada una la seva pròpia llargada d'onda i n'absorbeixen les dels altres. D'ací vé que amb llum solar els colors de les esmentades fruites ens són familiars, puix són vermelles, taronja i grogues. Però si ens hi entretenim un xic més i posem a cada fruita sota la llum del color complementari, ens resultarà difícil de dir què és cada una, i fins i tot, baix aquestes condicions potser no gosàriem menjar-nos-les.

Els pintors sempre han jugat amb el color, tant per a lluir la bellesa, com feien els clàssics o per enlairar l'emoció com han fet d'altres artistes més recents. Deia en VAN GOGH, referint-se vers l'obra seva anomenada «CAFÈ NOCTURN». «He intentat d'expressar les passions més grans de l'humanitat, amb els colors vermell i verd. El local és d'un color vermell sang i groc fosc. Aquest color no és pas correcte des del punt de vista del realisme, però l'he fet així per a suggerir les emocions d'un temperament fogós».

En el nostre viure, el color hi juga un paper més important del que molta gent es creu. Alguns anuncis de colors estan fets amb aquells colors i mecanismes que la ciència sap que són els més sensibles a l'ull humà, i per tant de moure les nostres emocions i àdhuc de torçar el nostre braç psíquic fins a comprar el producte. Alguns petits paquets o papers per a embolcallar estan fets, de manera que la senyora se'ls trobi agradables al cistell. Particularment, en la nostra regió, la renovació de colors que porta cada nova tendència de la moda (Tèxtils) és el que manté en funcionament la nostra indústria.

La llargada d'onda juga una part molt important en la psicologia del color. Les llargades

d'onda més llargues com el vermell i el taronja, s'anomenen colors calents i que més aviat animen mentre que els colors de llargada més curta com el verd i el blau hom en diu colors freds, i que més aviat calmen. Els «tests» dels científics fan que algunes fàbriques es pintin en diferents tons de verd per aconseguir la màxima eficiència en el treball. També les habitacions d'alguns hospitals s'haurien de pintar en tons suaus de blau per a un restabliment més tranquil. Els infants són més aviat partidaris dels colors vius i brillants mentre els adults anem més aviat vers els tons menys violents. Tothom té quasi, predilecció per algun color determinat i s'han fet diferents estudis psicològics per a conèixer el tipus de personalitat segons la preferència dels colors.

Els costums socials tenen també gran arrel en el color i els significats canvien segons el país. Mentre a Europa i Amèrica per exemple el negre és el color del dol i dels enterraments, a les illes Verges és el blanc i a Mèxic el blau.

També la pràctica canvia tot el significat del color. El vermell en política significa terror en alguns estats i bondat en d'altres. Una cara vermella vol dir salut o avergonyiment. Una missa amb ornaments vermells és celebració. Una fra-

nella vermella dóna qualitat a qualsevol objecte en un aparador. No hi ha fi per als simbolismes del color. Els nostres costums estan molt plens d'història i penetren en tot el que fem, i el que som. Qui té dubtes de l'estació que estem quan les botigues

estan adornades amb vermells i verds, o negre i violeta? Qui oblida els colors de la seva escola? Els colors del seu equip? Qui oblidarà mai els colors de la nostra senyera?

Virgili VERA

Secció d'Alta Muntanya

REUNIO GENERAL REGLAMENTARIA

Presidint el senyor Galofre, el dia 20 de gener, es celebrà la Reunió General Reglamentària.

En breu memòria, el senyor secretari exposà les activitats portades a cap durant el passat exercici, i el senyor tesorero va donar a conèixer l'estat de comptes de la secció. Seguidament es llegí la composició de la nova Junta de la Secció, la qual està formada pels següents senyors:

President

Vice-President

Secretari

Tresorer

Vocal d'Esquí

President GESAM

Vocals Material

Vocal Espeleologia

Vocal Propaganda

Vocals numeraris

Sr. Jaume Galofre

Sr. Josep Fusté

Sr. Francesc Martínez

Sr. Manuel Campos

Sr. Angel Casanovas

Sr. Lluís Ambrós

{ Srs. Joan Estella i
Ferran Lozano

Sr. Antoni Ripoll

Sr. Antoni Font

Srs. Joan Batlle i Pau Julià

Finalment, el Sr. President, en unes breus paraules, exposà el programa a seguir durant el present any.

RESULTATS DE LA II CURSA LOCAL D'ESQUI DE MUNTANYA NURIA-PUIGMAL-NURIA

- 1.º Jaume Roura - Josep M.ª Más, 3 h. 0'43".
- 2.º Frederic Bellot - Angel Casanovas, 3 h. 5'35".
- 3.º Ramon Vilalta - Ferran Lozano, 4 h. 17'50".

El jurat, amparant-se en l'article 9.º de les Bases que reglamentaven la Cursa, acordà penalitzar els equips següents:

Manuel Tudó - Jaume Serrat, 3 h. 5'35".

José Piera - Francesc Burgos, 2 h. 59'45".

No obstant, considerant les especials circumstàncies que concorregueren en el fet esmentat, s'acordà concedir-los en qualitat d'estímul, un premi a la desgràcia i un premi al mèrit, respectivament.

ESCALADA

Montserrat

«La Prenyada» per la via Maños 2.ª absoluta per Munill, Robert i Albert.

«Agulla Gran D'Amitges» el dia 22 d'octubre per Delfí Feiner, J. Roure i F. Ullés.

«La Mòmia» via Pirenaica el dia 13 de gener per Troya i Maño.

«El Cap del Gat» el dia 20 de gener per Centelles, Troya i Maño.

«Magdalena Superior» Via Canaletas el dia 3 de febrer per Centelles, Troya i Maño.

Sant Llorenç

«L'Esquirol» via normal per J. Roure, J. Baró i F. Ullés el dia 1 d'octubre.

«El Bolet» el dia 14 de gener per Hermies, Busqué i J. Serrat.

Pedraforca.

Paret Nord del Pedraforca, via Anglada-Robins per Troya i Maño, els dies 6 i 7 de gener (2.ª hivernal).

EXCURSIONS

Cadí. - Greixa, Font del Faig, Coll Pendís, Serra de la Moixa, Coll de Tancalaporta, Coll de Bauma, Gresolet i Saldes per J. Estrada, A. Argemi, A. Grau i Srtes. M. Vall, M. Puig i M. Santamaria els dies 8, 9 i 10 de desembre.

DECORACIÓ

ELLSA, S. A.

Carretera Martorell, 58

Telèfon 298 14 88

**CARLES
ALTIMIRA**

**Treballs de Fusteria industrial i per a la Construcció.
Especialitzat en la construcció d'esquís d'encàrrec.
Reparacions i lloguer d'esquís.**

Carretera de Montcada, 59 - Telèfon 297 50 76 - T E R R A S S A

deportes aneto

Major, 36 - Telèfon 297 30 47

**es complau en oferir a la seva distingida clientela les seves
seccions d'esports:**

**FUTBOL - PATINATGE - PING-PONG - HOCKEY - TENIS
BASQUETBOL - ALPINISME - ESQUI - BOXA - FRONTÓ
ARMERIA, etc., etc.**

*En el nostre comerç trobarà un extens assortiment de material
nacional i estranger a preus popularíssims amb garantia de
qualitat*

"Prendas Exclusivas Jorba, S.A."

— Una organització de vendes sempre actual —

El prestigi de **JORBA** garanteix:

MODA
ELEGANCIA
QUALITAT
I RAPIDESA

GENERES DE PUNT
CAMISERIA
SASTRERIA
I CONFECCIONS

ASSORTIT DE ROBA PER AL TREBALL

— preus especials per a fàbriques i tallers —

Plaça Espanya, 8-10
TERRASSA

Les Valls, 2-8
Ctra. Matadepera, 139
SABADELL